

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 98. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm3006.pdf (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Mellem de udvortes og nærmeste Følger af Korstogene er Søhandelen den Øinsynligste, og i det Hele befordredes upaatvivlelig ved dem Borgerstandens Opkomst, kun maae man vel vogte sig for at tilskrive dem dens Oprindelse, thi at der netop end var i endeel Lande en Samling af Slægter, der havde naaet den Grad af Udvikling, at Hytten og den daglige Haandtering blev dem for snever, og at de kunde opvoxe til de gamle Adels-Slægters Arvinger, der deels uddøde i Palæstina, deels hendøde paa deres udflyttede Borge, det ligger dybere end i nogen udvortes Begivenhed, der vel kunde udvide deres Synskreds og give dem Rum til Rørelse og Midler i Hænde, men hverken give dem Øie eller Haand. Italien, Frankerig og Tydskland, der i alle Henseender vare i de Dage Verdens store Skueplads, frembyde os ogsaa Synet af opblomstrende Stæder, og et i Historien aldeles nyt Borgerliv. Venedig, Genua og Pisa erhvervede sig store Rigdomme ei blot ved at udleie deres Skibe til Korsfarerne, men især ved den Handel paa Østerleden, som nu kom i Stand og udstrakke sine Virkninger lige til det høie Norden. Overalt opblomstrede Italiens og Frankrigs ødelagde Stæder, lignende opstode i Tydskland og efterhaanden afsondrede sig fra Almuen en heel Middelstand, hvis Lemmer hverken 99vare Herrer eller Trælle, men bleve alt efter Folkenes særegne Vilkaar og Landenes Leilighed, Kjøbmænd og Haandværkere, Kunstnere og Lærde. I Frankrig bleve Stæderne Kongerne saare kjere og nyttige, baade som Indtægtskilder og som Forbundne mod de mægtige Lehnsmand, hvis Tal og Rigdom desuden ved Korstogene meget aftog. I Tydskland dannede sig en mærkelig Rad af Stæder langs Rhinen og i Nederland; men fuldelig saa berømte ere dog de egenlig nordtydske Stæder blevne, som, med Hamborg og Lybek i Spidsen udgjorde det navnkundige Hanseforbund, der i 3 Aarhundreder*^{Fra 1242.} beherskede baade Østersøen og Nordsøen, bødiede mangen Greve og Herremand, og befordrede borgerlig Frihed; men have ei før Reformationen nogen synderlig Fortjeneste af den menneskelige Aands Udvikling og Forædling. Langt anderledes forholder det sig med de italienske Stæder, som blev al nyere Aandsudviklings Vugge, og længe dens Hjem. Da Gother og Longobarder udvandrede for at skaffe Landet en haardfør, tarvelig og kraftig Slægt isteden for de feige yppige og blødgagtige Slaver, som omslæbte sig der, vedbleve dog Stæderne. Vel forsvandt deres Glands; men netop her opvokste en Slægt, som forenede Nordens Herresind med Sydens Munterhed. Stædernes Biskopper bleve deres Herrer og derved frelstes Indbyggerne fra at vorde Herremænds Vornede. I Forvirringen efter Karl den Stores 100Tid havde Borgerne befæstet deres Byer og øvet sig i Vaaben, da Landet var saagodt som høvdinglest, og de selv maatte forsvare sig mod Herremænds Vold, og de indstreifende Ungarers Overtumpling. De underkastede sig vel Otto den Store og hans Ætmænd, men have dog deres egne Øvrighedsmænd (Podestaer) og da de frankiske Keisere vilde agte dem som et Arvegods, der fulgte med Tydsklands og den keiserlige Krone, viste de sig ei sjelden meget utilfredse derover. Nu begyndte Striden mellem Keisere og Paver, hine fik andet at gjøre end at bekymre sig om de lombardiske Stæder, og disse bleve vældige Støtter, hvortil Stæderne kunde hælde sig, hvis nogen Keiser igjen skulde komme dem ihu. Den Tid kom, da Frederik Rødkæg, af det hohensaufiske (schwabiske) Huus, besteg Tydsklands Trone.*^{1152.} Han forlangte ei allene Overherredømme, men despotisk Magt, og da stor Ueenighed dengang herskede mellem de ypperste Stæder Pavia og Mailand, naaede han for et Øieblik sit Maal; men snart knurrede Mailænderne paa ny, og da han for tilgavns at tugte dem, adsplittede dem og udjævnede deres By, vakttes saadan Had og Frygt, at et stort Forbund opstod, som i Samfund med Paven ei allene opbyggede Mailand igjen, men afnødte endog Frederik Erkjendelsen af dets Frihed. Paa en Omvei haabede Frederik at naae, eller dog forberede sin Æt, Lombardiets Eie, i det han giftede sin Søn Henrik med en 101normannisk Prindsesse, der var Arving til Neapel og Sicilien; men derved forfeilede han ei allene sin Hensigt, men forberedede ogsaa sin Slægts Undergang. En stor Deel af det nordlige Italien samt hele Toskana stod under Tydsklands Konge som Keiser, og naar Nedreitalien hermed forenedes, var Pave og Fristæder ganske i hans Vold. Det var da saare naturligt at Paverne, hvis Lehnshøihed over Sicillierne de normanniske Fyrster havde erkjendt, og som tillige raadede for Keiserværdigheden, af al Magt stræbte at adskille Kronerne. Frederik Rødkægs Søn Henrik den siette blev Ingen farlig, da hans Grumhed gjorde ham forhad i hele Italien, men desto frygteligere blev dennes Søn Frederik den anden. Vel var han et Barn ved Faderens Død.*^{1197.} blev forbigaaet ved Keiservalget, og maatte tildeels takke den kloge og myndige Pave Innocents den tredie, der var hans Formynder, for Neapels Trone; men da den samme Pave siden hjalp ham til Keiserværdigheden, beholdt han mod sit Løfte Neapels Krone. Han var udrustet med store Sindets Gaver, men forenede med den fædrene Herskesyge sit italienske Mødrenes folks urene list; Religionen var ham ligegyldig, og han boede helst i Nocera mellem Muhamedanerne, som ei gjorde sig Samvittighed over at stride mod Kirken. Lombardiet lod han hæрге af sin Statholder, den blodgjerrige Ezzelin og lang Strid førte han med Paverne Gregor den 9de 102og Innocents den fjerde, og længe begunstigedes han af Lykken, men fik saa megen Modgang paa sine gamle Dage, at man vel kan sige: *^{døde 1251.} Gud vilde tvinge ham tilbage til sig, da hans venlige Kalden var forgjeves. Kort efter hans Død udgik hans mandlige Stamme med Sønnensønnen den høimodige men uheldige Ungersvend: Conradin, der ligesom maatte udsone Slægtens Brøde, og efter Pavelig Tilskyndelse falde for Bøddelens Sværd. En fransk Prinds af Huset Anjou blev Neapels Konge, og fra den Time var Keisermagten i Italien ikkun en Skygge.